

Foto: Katrine Bang Hauberg

Insektvolde og randarealer

Bestanden af lærker, harer og agerhøns er gået stærkt tilbage på landbrugsarealerne. Med relativt få og simple midler kan der dog gøres meget for, at især fuglevildtet bedre trives med den intensive landbrugsdrift. Insektvolde og sprøjtefrie randzoner kan blive vejen tilbage for vildtet og dermed for naturglæden på de åbne landbrugsarealer.

Agerhønens tilbagegang

Den faldende bestand af agerhøns skyldes flere faktorer, men her nævnes nogle af de vigtigste, som vi oven i købet kan påvirke.

Voksne agerhøns lever primært af de olieholdige frø fra en række ukrudtsarter, især pileurt, hamphanekro, mælde og gråbynke. Ukrudtsarter som effektivt bekæmpes med sprøjtemidler i landbrugsafgrøderne. Maskinerne bliver større, så de ensformige marker bliver også større og dermed forsvinder flere randzoner.

Kyllingerne er afhængige af animalsk føde fra en række insekter, som effektivt bekæmpes med insekticider i afgrøderne. Endelig har de jord-rugende fugle brug for redepladser, hvor de ikke forstyrres af markdriften.

Sammenlagt er problemet altså, at der mangler dyrkningsfrie arealer, hvor rovinsekter og frøukrudt kan få lov at eksistere.

Insektvolde

Engelske og i et vist omfang danske undersøgelser har vist, at en del af løsningen kan være at etablere såkaldte insektvolde (beetle banks). Disse volde vil med et flerårigt græs-dække minde om de oprindelige markskel hvor fuglene kan bygge rede og søge føde. En insektvold skal være 2 m bred og max. 0,5 m høj, og kan etableres ved sammenpløjning af 2 furer evt. af flere omgange. Derefter sås volden til med tuegræs i form af fløjlsgræs og hundegræs.

Rovinsekterne, som trives i disse insektvolde, vil herfra kunne sprede sig ud i afgrøderne og nedbringe behovet for pesticider i det pågældende område. Insektvolde kan etableres mellem to afgrøder eller i en brakstribe.

Barjordsstriber

For at hindre en u hensigtsmæssig indvandring af kvik eller andre uønskede arter vil det være en fordel at etablere en barjordsstribe i yderkanten af den sprøjtefrie randzone. Sådanne barjordsstriber er samtidig værdifulde som balepladser, hvor fuglevildtet kan få rensset og tørret fjerdragten.

Det er vigtigt at fræse eller harve striberne, så de holdes bare henover sæsonen.

Lærkepletter

Lærkepletter er områder på maksimalt 100 m² i en tilsæt mark, hvor der er et sparsomt plantedække. Her foretrækker lærker at bygge rede og der er gode fødesøgningsmuligheder til ungerne om sommeren.

Det er væsentligt at lærkepletterne minimum placeres 50 meter fra levende hegn. Rent praktisk etableres lærkepletterne ved at løfte såningsmaskinen 5-7 meter ved såningen.

Sprøjtefri randzoner

Langs læhegn, vandløb og insektvolde er det en stor fordel at udlægge sprøjtefri randzoner fx med en stribe brak, så insekter og frøkrudt kan trives. Der kan opnås forhøjede tilskud (MFO) til udlægning af 9-20 meter brede sprøjtefri randzoner langs søer og vandløb.

Agerhøns er afhængige af, at fødekilderne findes inden for en lille radius, da de bruger benene mere end vingerne.

Engelske undersøgelser har vist, at agerhøns får 2,8 gange så store overlevende kuld i marker med 6 meter brede sprøjtefri randzoner. I en sprøjtet mark søger agerhønen føde på 557 m, mens den kan nøjes med 163 m i en mark med sprøjtefri randzoner. Vildtet kan altså spare på energien og risikoen for at blive taget af rovvildt bliver også begrænset.

Levende hegn til markvildtet

De jordrugende fugle som vibe, agerhøne og lærke ønsker helt andre hegn end de effektive 3-7 rækkede læhegn, som der er plantet mange af de seneste år.

Agerhønen undgår direkte at bygge rede for tæt på disse hegn, da rovfuglene med stor succes kan sidde i træerne og holde øje med rederne.

Ligeledes har ræven meget nemmere ved at snige sig ind på byttet i de tætte læhegn, sammenlignet med i det åbne land.

Levende hegn for fuglevildtet skal derfor opfylde nogle af de samme betingelser som insektvoldene. Dvs. lys, varme, dække af gammelt tuegræs og frøkrudt.

Sådanne hegn kan ofte bestå af en enkelt række buske og helt uden træer. Buskene må gerne stå med store mellemrum, så de kan udvikle sig frit. Derved skabes læ i bunden og samtidig er der plads til ukrudt.

Conservation headlands

Alle disse terrænplejetiltag kan samles i én løsning som i England er blevet kaldt »conservation headlands«. På dansk kan det nærmest oversættes til randzoner med bevarelse for øje, eller randzoner til terrænpleje.

Startende ude fra kanten af marken etableres en insektvold, hvis der ikke findes et naturligt dige. Ovenpå volden plantes et 1-rækket læhegn bestående af buske, som vedvarende holdes klippet ned som hæk. På indersiden af volden sås hundegræs og fløjlsgræs, så insekterne kan overvintre. Herefter gerne en kortklippet græsbræmme.

Ud mod marken etableres en barjordsstribe, som holdes sort henover sommeren.

Næste del af randzonen er en fx 10 m bred sprøjtefri zone, hvor ukrudtsarterne udgør en vigtig fødekilde. Endelig kommer den egentlige afgrøde dyrket efter traditionel landbrugspraksis.

Ved at kombinere tiltagene opnår man således en større effekt. Du skal dog være opmærksom på reglerne for etablering af vildtvenlige tiltag i Grundbetalingen er overholdt. Markvildtstiltagene må maksimalt være 10 meter bredde og udgøre maksimalt 10% af den enkelte mark.

Vildtvenlige høstmetoder

Hvert år dræbes og lemlæstes mange stykker vildt i græsslåmaskiner og mejetærskere, som arbejder stadig hurtigere og mere effektivt. Skaderne er størst ved høst af grøntafgrøder i ynglesæsonen, hvor vildtet trykker meget.

For at udgå at skade vildt bør du opsætte skræmmedidler eller sørge for at afsøge markerne umiddelbart før høst.

Dertil kan selve slåningen/høstningen gennemføres mere vildtvenligt ved at give dyrene en flugtvej. De fleste vildtarter vil ikke krydse en ny åben flade, så det er vigtigt IKKE at starte med slå nogle omgange i yderkanten af marken, som det ellers ofte bliver gjort af tekniske hensyn. Derimod bør slåningen starte midt i marken og udad, eller i den side som vender væk fra skoven, vildtremisen eller andet naturligt tilflugtssted. På den måde kan vildtet presses ud af marken i stedet for at det ender med at trykke sig midt i stykket.

Øerne Tlf: 62 62 47 47 oer@skovdyrkerne.dk
Vestjylland Tlf: 96 10 10 96 vest@skovdyrkerne.dk
Syd Tlf: 75 86 73 88 syd@skovdyrkerne.dk

Midt Tlf: 86 89 32 22 midt@skovdyrkerne.dk
Nord-Østjylland Tlf: 86 44 73 17 sno@skovdyrkerne.dk

Vi er Danmarks største medlemsejede virksomhed indenfor skov og landskab med mere end 5.000 skovejere, juletræsproducenter mv. som vi hjælper med rådgivning, entrepriser og salg.

Skovdyrkerne · Sekretariatet · Parallelvej 9A · 8680 Ry
info@skovdyrkerne.dk · www.skovdyrkerne.dk

